

EDELÉNY TELEPÜLÉSKÖZPONTJÁNAK KIALAKÍTÁSA, 1985

TERVPÁLYÁZAT

A pályázat kiírói: Építészeti és Városfejlesztési Minisztérium, Edelény Nagyközségi Tanács és a Magyar Építőművészek Szövetsége.

A tervpályázat célja

Olyan beépítési tervjavaslatok és épülettervek beszerzése, amelyek a település múltjához és szerepéhez méltó központ folyamatos kialakításához segítséget, gondolatébresztő megoldásokat nyújtanak és hozzájárulnak a várossá válás folyamatához.

A tervpályázat feladata a beépítés lehetőségeinek feltárása, a lakásépítés és az intézmény program funkcionális és térbeli kapcsolatának megoldása, a tervezési terület arculatának megfogalmazása.

A település szerepe, a városközpont jelenlegi helyzete

Edelény Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi területén, városi jogú nagyközség szerepkörrel, a Bódva-völgy, valamint az Aggteleki Karszt szervező központja. Hosszú ideig járási székhely volt. Három településből (Borsod, Edelény, Finke) szerveződött.

Fejlődésének alapja központi fekvése, valamint a felszabadulás után rohamos fejlődésnek induló szénbányászata. Ezt példázza népességfejlődése, amely az 1869. évi 2530 főről 1949-ig 3309 főre, majd 1980-ra 10 818 főre nőtt.

A település kulturális, egészségügyi, kommunális, valamint népességi mutatói jelenleg is kielégítik a várossá nyilvánítás feltételeit. A községközpont azonban jó részben rendezetlen. A település gyors fejlődése szétfeszítette a községmagot. Az eredeti központ mellett (ahol az igazgatási, kereskedelmi, szolgáltatási intézmények találhatóak) egy új központ csírái is kialakultak. Itt található az ifjúsági ház, a párt-székház és azok környezetében egyéb oktatási és igazgatási intézmények. Jelenleg ez a két pólus nem képez egységes egészet, de a kastély, a templomok, valamint a meglévő más intézmények alapját képezik az új kisvárosi központ megteremtésének.

Tervezési feladat

A településmag igényes továbbfejlesztése és egységes karakterű városközpont kialakítása; a programban megadott létesítmények elhelyezése a tervezési területen, ezen belül az intézmény-hálózat fejlesztése és az intenzív lakásépítési feladatok megoldása a szorosan vett központi területen; a VII. ötéves tervi feladatok gazdaságos és ütemezhető megoldása; a kisvárosi atmoszféra megteremtése; a városközpont funkcionális tagolása s végül a közlekedési hálózat továbbfejlesztése.

A VII. ötéves tervidőszakban megvalósuló program

A lakásépítés terén: 18 db bérlakás célcsoportos beruházásban; 124 db többszintes lakás, magánéros, társasházi beruházásban, többségében a központi területen elhelyezve, a pályázó által javasolt telepítési formában.

A közintézmények, kereskedelmi létesítmények terén: a meglévő 16 tantermes általános iskola 600 adagos báziskonyhával való bővítése (a bővítés egyéb vendég-látóipari egységekkel összekapcsolva is elképzelhető, lásd távlati fejlesztést); 450

m²-es ABC-áruház (ÁFÉSZ) 140 m²-es ruházati szaküzlet; 110 m²-es kölcsönző és barkácsbolt; 70 m²-es fotóműterem; 1000 m²-es bútormintabolt (Avas Bútorgyár); egyéb, kisebb kereskedelmi és szolgáltatási egységek; Postahivatal (Crossbar központtal), valamint autóbusz-végállomás bővítése és váróterem.

A kastély épülete és területe nem része a tervezési feladatnak. Állagmegóvási és hasznosítási költségeinek nagyságrendje meghaladja a nagyközség és a megye pénzügyi lehetőségeit, központi anyagi támogatást igényel, amelynek segítségével az állagmegóvás a VII. ötéves tervben valósulhat meg. A kastélyban jelenleg üzemelő, alább felsorolt létesítmények kitelepítéséről és elhelyezéséről gondoskodni kell: SZÜV-irodák 300 m² alapterülettel; öregek 50 fős napközi otthona és polgári védelmi raktárak 200 m²-en.

A kastélypark eredeti állapotára utaló felújítása is része az állagmegóvási munkáknak, ezért az ottlévő sporttelep kitelepítéséről és a tervezési területen való elhelyezéséről is gondoskodni kell.

A tervezendő új sportterület magába foglal egy füves labdarúgópályát atlétikai pályákkal, 5000 fős, részben fedett lelátóval, egy salakos edzőpályát, négy teniszpályát, egy kézilabdapályát, egy jégpályát (a Bódva mellett), egy röplabdapályát, nyolc 12 fős öltözőt, két bírói öltözőt, két irodát, egy kondicionáló termet, egy tanácskozótermet, egy négypályás fedett automata tekepályát, valamint klubhelyiséget, biliárdtermet, presszót, szaunát és egy 24 fős átmeneti szállást 4–6 fős vendégszobákkal.

A távlati (VII. ötéves terven túli) megvalósításra tervezett létesítmények

További többszintes lakások lehetőség szerint a központban koncentrálna, a földszintek közösségi célú hasznosításával (üzletek, szolgáltatások).

Komplex vendéglátóipari egységek (esetleg a 600 adagos báziskonyhára telepítve): étterem, presszó, borozó stb.

Tsz-irodaház 500 m²-en.

A meglévő ifjúsági ház és környezetének rendezésével együtt tervezett annak kiegészítése, egy színház-, mozi-teremmel és egyéb kulturális létesítményekkel.

40 000 kötetes községi könyvtár.

Rendőrkapitányság és rendőrszolgálat 500 m²-en.

Fedett sportcsarnok kézilabdapálya méretű küzdőtérrel, 600 fős lelátóval és egyéb kiegészítő helyiségekkel.

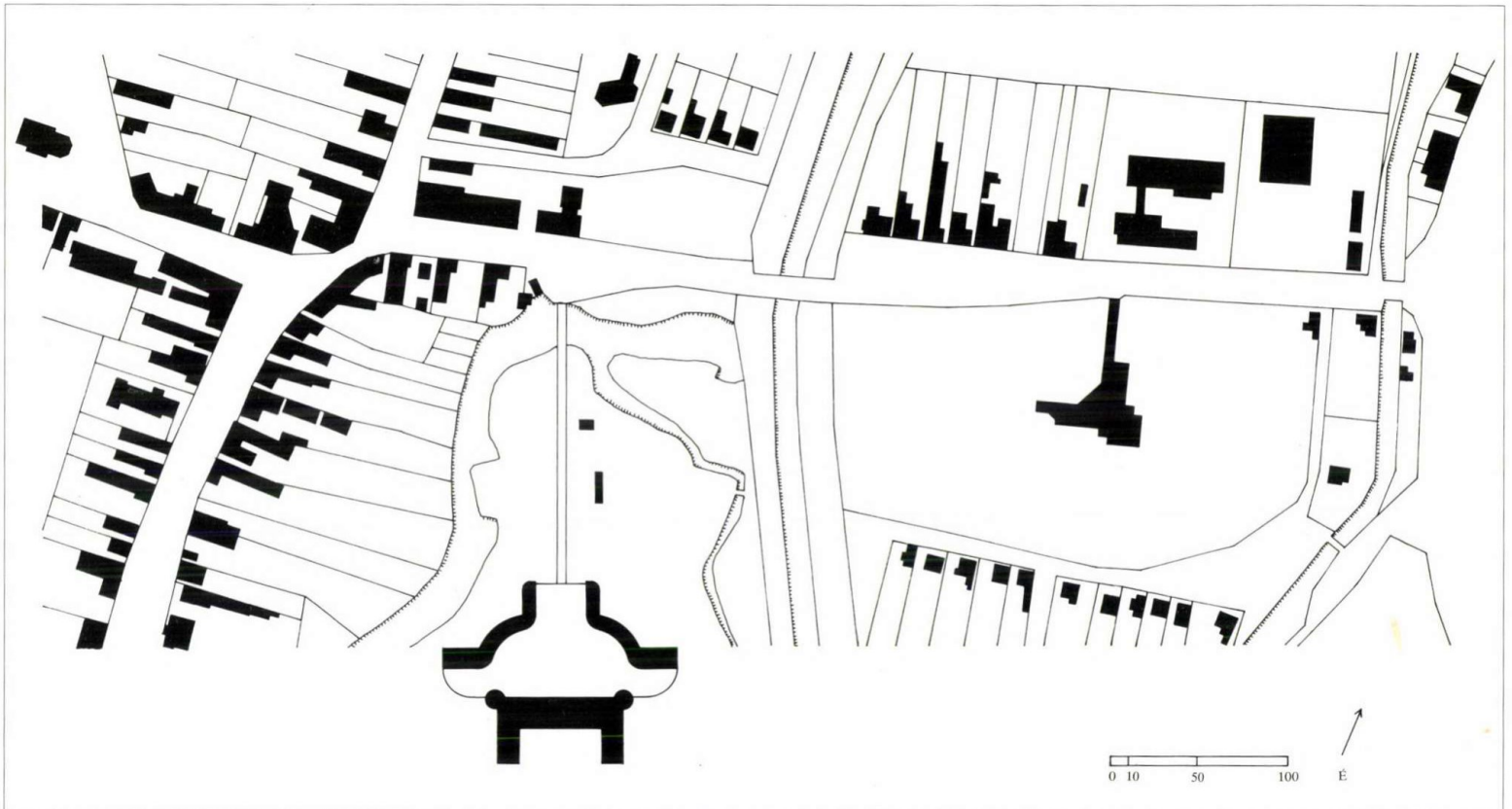
1500 fős strandterület kialakítása 50 m-es, 25 m-es és gyermekmedencével, kabinos és fogasos öltözőkkel, büfével.

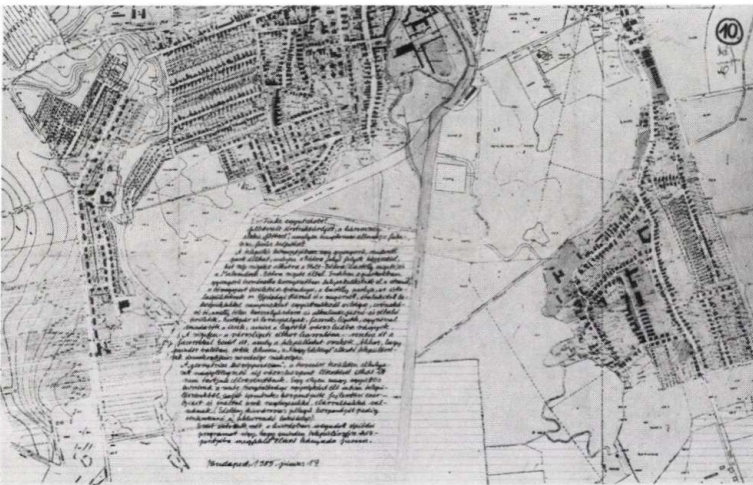
1000 m²-es árucaarnok, piac, célszerűen az autóbusz-végállomás közelében.

A fentiekén kívül a pályázók további tetszőleges javaslatokat tehetnek a központ funkcionális és építészeti kialakítására.

Tartalmi és formai követelmények, benyújtandó munkarészek

Beépítési tervjavaslat, M = 1:1000; épülettervek, építészeti javaslatok, M = 1:200; központképzés szempontjából jellemző utcaképek, távlati képek, valamint műszaki leírás.

A szorosan vett tervezési területen (M = 1 : 1000 léptékű térképen megadva) három településrészt láthatunk:

1. Az eredeti értelemben vett Edeleny központi térrendszerét, amely valóban „kisvárosi” jelleggel rendelkezik. Ez azonban nem egész „Nagy-Edeleny” nagyközség központja, hanem pusztán Edeleny községé.

2. A kastély szigetét, amelyre csak steril műemlékvédelmi elképzelések szerint jellemző egy nagy park közepén egyedül álló szoliter épület. Még e század elején is egy valóságos kis város központja volt a kastély, amely urbanus módon kapcsolódott a településhez. Ha más módon is, de jelenleg is tartalmaz ilyen kapcsolatokat a sziget: a kastély mögött van az Edelenyi Bányász Sporttelep, amely városi közösségi funkciókat ad helyet.

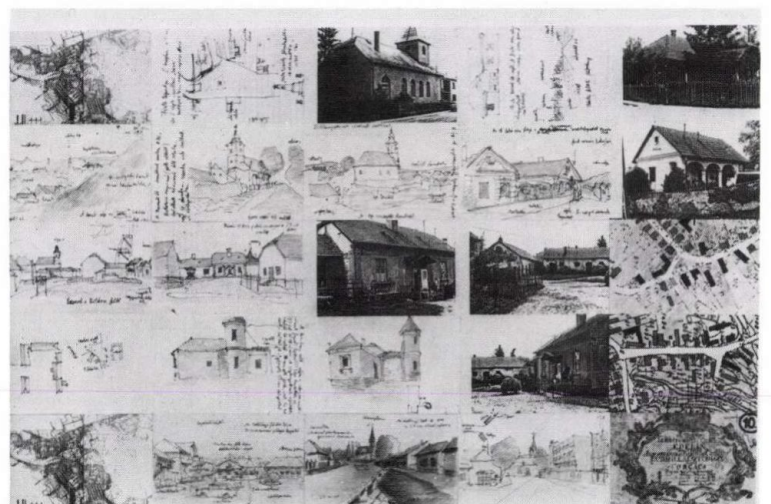
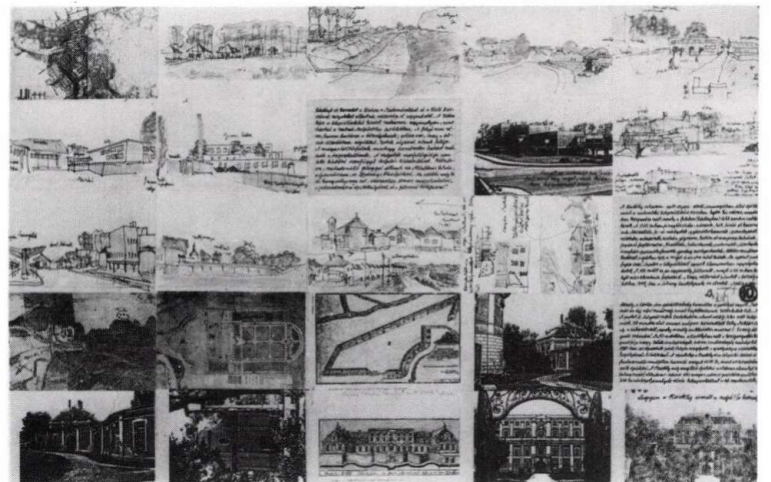
3. Finke egyutcásból felduzzadt térstruktúráját, a háromszög alakú főtérrel, amelyen templomai állnak; beépítése falusias, fésűs.

A település központjában egy gyönyörű, rendezett park áll, melyen a Bódva folyó folyik keresztül, két szép szigetet alkotva a Holt-Bódva (Kastély szigete) és a Malomárok—Bódva szigete által. Ezekben a parkokban gyönyörű természeti környezetben helyezkedhetnek el a strand, a tömegsport területei és építményei, a kastély parkja, az iskolaépületeknek az Ifjúsági Házzal és a megőrzött, átalakított lakóépületekkel campusként együttműködő világa, csónakázótó, amely télen korcsolyázásra is alkalmas, játszó- és sétálóterületek, kerékpár- és lovaspályák, fasorok, ligetek, egyszóval mindazok a terek, amire a legtöbb város hiába vágyik. A szigeten a városligeti úthoz hasonlóan vezetne át a fassal szegélyezett út, amely a településeket összeköti. Ahhoz, hogy mindez valóban érték lehessen, a „Nagy-Edeleny” alkotó településrészeknek demokratikus szövetsége szükséges.

A „geometria középontban”, a tervezési területen elhelyezett nagylélegzetű új városközpont létesítését tehát itt nem tartjuk célravezetőnek. Egy ilyen nagy együttes kiszívna a szinte szomszédsági egységként élő intim településrészekből saját természetes központjaik fejlesztési energiáit és ezáltal szegényesekké, elárvultakká válnának. (Edeleny kisvárosias jellegű központját pedig tönkretenné a felduzzadó lakótelep).

Ezért osztottuk szét a kiírásban megadott építési programot úgy, hogy minden településrész központjába megfelelő éltető rész jusson.

*Edeleny településközpontjának kialakítása
Részlet Sugár Péter és U. Nagy Gábor műleírásából*

A pályázat címe a kiíróknak azt a szándékát tükrözi, hogy Edeleny település geometriai középpontjában „kisvárosi atmoszférájú”, „egységes karakterű” városközpontot szeretnének építeni, „a településmag igényes továbbfejlesztésével”. A probléma az, hogy Edeleny valójában nem egy település, hanem (legalább) három kisebb településből áll — Edeleny, Borsod, Finke —, amelyek mindegyike rendelkezik „továbbfejleszhető” — továbbfejlesztendő! — településmaggal. Ráadásul ezek a települések morfológiai okokból elkülönülnek egymástól. A geometriai középpont nem más, mint a Bódva folyó, (amelyik nem „összekötő kapocs”, hanem szétválasztó vonal, és amelyre ezen települések — Borsod és Edeleny — végei, szélei néznek), illetve a Coburg-kastély, amely szigeten áll; erdő közepén, és „funkcionális tervezése nem része a pályázatnak”.

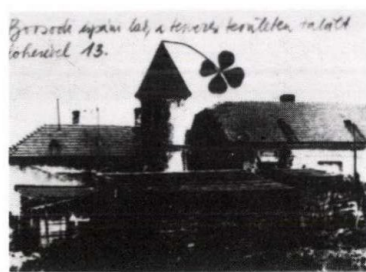
Javaslatunk egy olyan folyamatos átépítés, mely minden lépésében a legkritikusabbnak ítélt aktuális feladatok megoldására törekszik. Célünk olyan településközpont létrehozása, mely akár városközponttá is alakulhat. Arra próbálunk választ adni, mit lehet tenni annak érdekében, hogy a közeljövő döntései ezt a célt szolgálják, és ne váljanak akadályaivá a későbbi fejlődésnek. A Főtérnek kell a település magvának lennie, s ennek kialakításáért áldozatot kell hozni. Az új központ magva lehet egy átalakulásnak, mely ütemezhető, melynek során nem marad a „város” félkész állapotban, de kész sem lesz soha.

A folyamatábrák értelmezése: 1. A meglévő állapot. Cél: egy új településközpont kialakítása, a főút átvezetése és a kastély kiszabadítása. 2. A főút a helyén marad; bontás, építés (posta, lakóház). 3. A kastély kiszabadítása, SZÜV irodaház, új sportpálya, báziskonyha építése. A szociális otthon áthelyezése a finkei, bővített otthonba. 4. A kastély felújítása, hotel, lakóház építése, a kastély előtti tér rendezése. 5. A Fő tér déli oldalának rendezése emeletraépítéssel, lakások, üzletek létesítésével. 6. A buszpályaudvar bővítése, ABC-áruház, önkiszolgáló étterem és piac építése. 7. A Fő tér északi oldalának rendezése (tanácsház, mozi, lakóház). 8. Egy árucarnok építése, a piac befejezése. 9. Strand, sport étterem, tekepálya, könyvtár, polgári védelmi raktár építése, parkrendezés. 10. Fedett sportcsarnok létesítése stb.

B. M.

A kastély lépe

Byzantusi stílusú templom, a kőszék, korlátlan, a látképek 13.

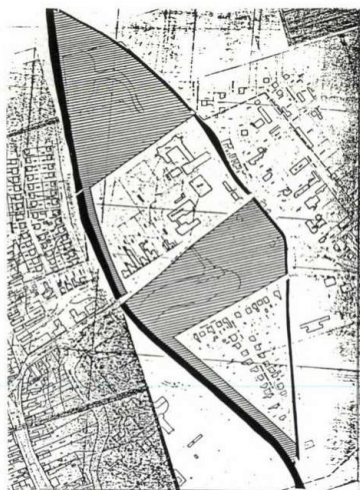
Stratégia és terv a Fő tér, a főút átvezetése, a kastély kiszabadítása, a buszpályaudvar bővítése, az ABC-áruház, az önkiszolgáló étterem és a piac építése. Folyamatábrák 1-10.

Javaslatunk egy olyan folyamatos átépítés, mely minden lépésében a legkritikusabbnak ítélt aktuális feladatok megoldására törekszik. Célünk olyan településközpont létrehozása, mely akár városközponttá is alakulhat. Arra próbálunk választ adni, mit lehet tenni annak érdekében, hogy a közeljövő döntései ezt a célt szolgálják, és ne váljanak akadályaivá a későbbi fejlődésnek. A Főtérnek kell a település magvának lennie, s ennek kialakításáért áldozatot kell hozni. Az új központ magva lehet egy átalakulásnak, mely ütemezhető, melynek során nem marad a „város” félkész állapotban, de kész sem lesz soha.

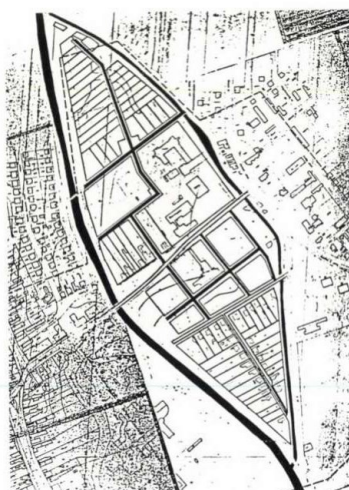

A városépítő tervek meghatározó elemei jelenleg a bizonytalan beruházási perspektíva és a szélsőségesen eltérő építészeti felfogások. Egyébként is, az alkalmi lehetőségek csak egy hosszú távon egységes szemléletű adminisztráció esetében ígérnek megnyugtató eredményt. A feltételek többszörösen esetlegesek.

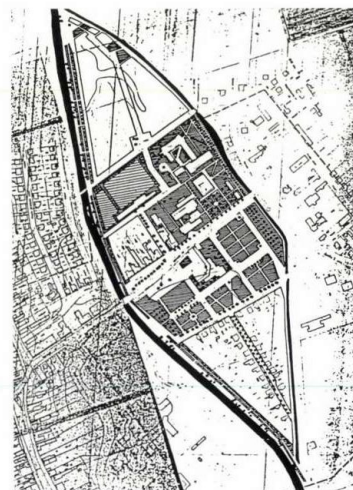
Keresünk egy alacsony költségű, nagy szervezőerejű struktúrát. Ilyenek lehetnek a növények. Javaslatunk szerint tehát először a rendezett városközpont **kereteit** adjuk meg a tájkép-építészet eszközeivel. A koncepcióval a beruházási gyakorlat sorrendjén változtatunk. Így a tervezett városközpont egész te-

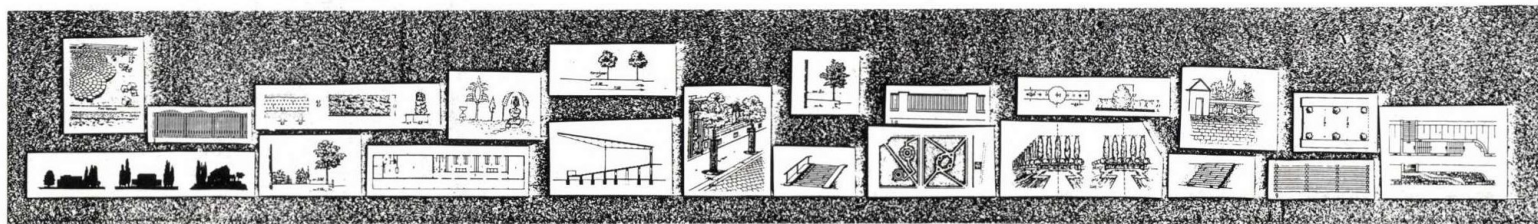
1

2

3

5

4

rületén az út- és közműhálózat kiépítése, ezután a növénytelepítés egy ütemben valósulna meg, az építkezések megkezdése előtt. A szigetközpont az alapstruktúra kialakítása után várhatóan északról dél felé sűrűsödik be.

Északi lakóterület: 120–130 lakáselhelyezése lehetséges intenzív beépítés esetén. Az épületek a terület közepén húzódó lakóútra vannak felfűzve. A hagyományos „nadrágszj” telkeken (15 m telekszélesség) 4–6 lakásos társasházak építhetők magánérvs formában.

Érdeemes lehet az első épületek terveit — a már konkrét telkekre és építetőkkel — meghívott építészekkel terveztetni. Ezek az épületek a későbbi, szabályozott beépítés mintájául szolgálhatnak.

Kertváros: A déli szigetrész minőségi cserékkel színvonalas kertvárossá, vagy telekosztásokkal az északi szigetsúcshoz hasonló, sűrű beépítettségű övezetté fejlődhet.

Sport- és strandterület: Az északi szigetrész feltöltésekor kialakuló mesterséges szűrtvízű tó partján klubsport és szabadstrand létesíthető.

Malomárok: A sziget északi és déli végén egy-egy zsilip építése után a kb. 250 m hosszan betemetett árok kitisztítását javasoljuk. A malomárok és környéke jelenleg személtlerakódó hely.

J. P. — K. T.

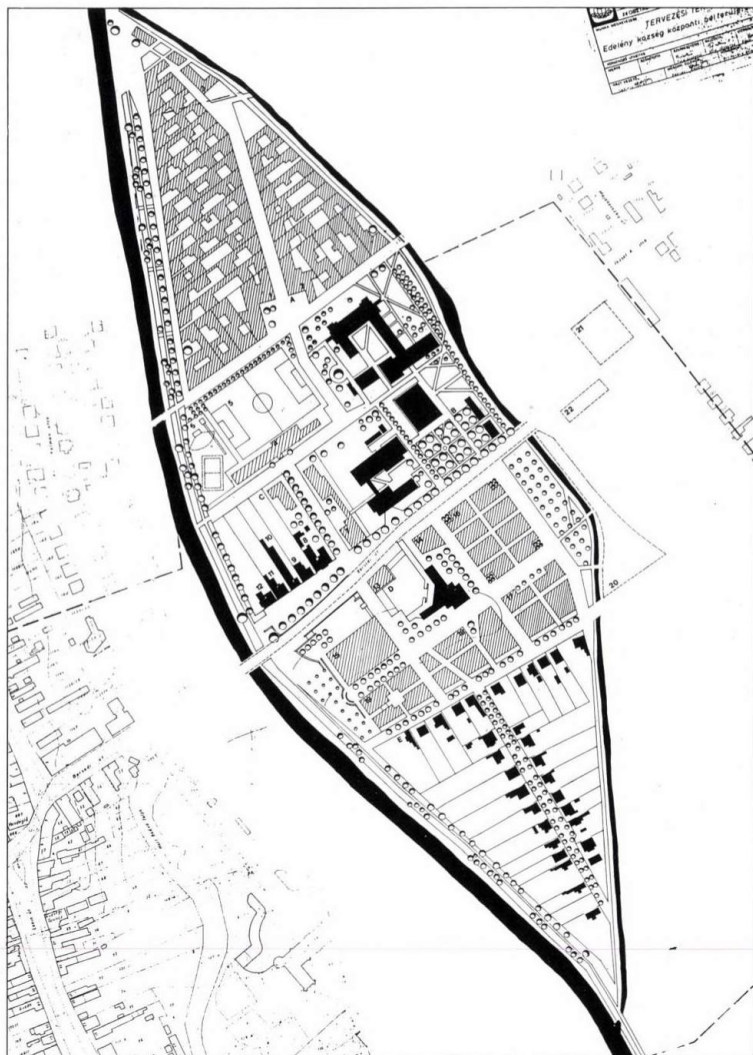
1. I. ütem: Malomárok — tereprendezés — tó — rakpartépítés

2. II. ütem: úthálózat — közmű — telekosztás

3. III. ütem: növénytelepítés

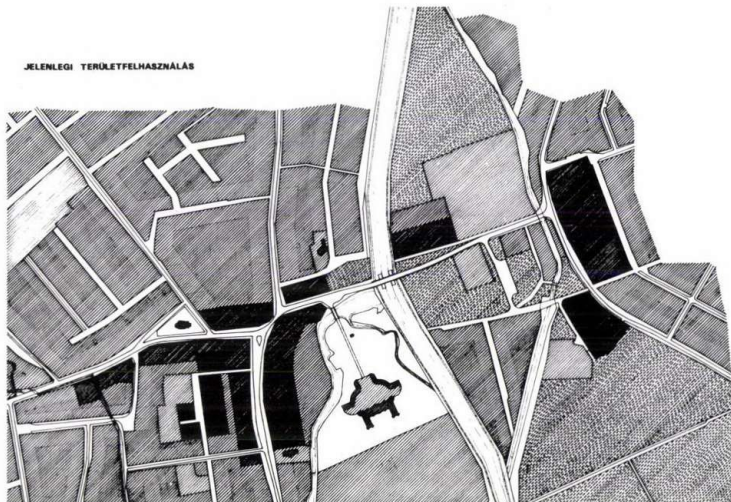
4. Elemek

5. Helyszínrajz:

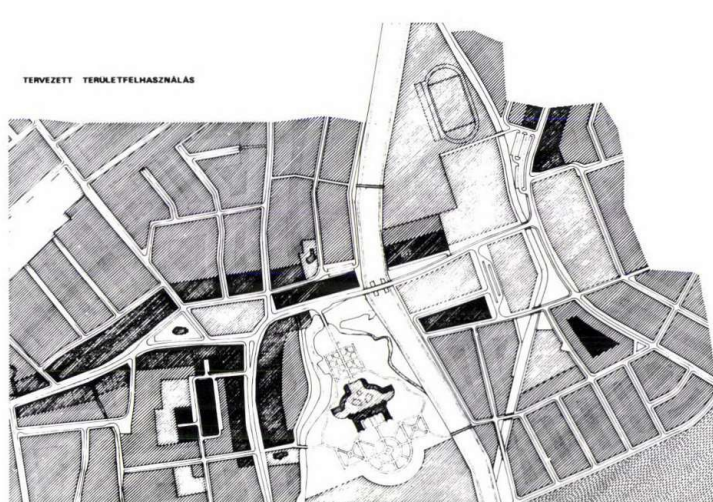

1. Élelmiszerbolt.
2. Zöldség-gyümölcs.
3. Vendéglátás.
4. Öltöző, tanmedence, fedett leltató.
5. Fűves pálya.
6. Salakos pálya.
7. Étterem, espresszó.
8. Posta.
9. Trafik.
10. Fodrász.
11. Fotó műterem.
12. Cukrászda.
13. Információs központ, stúdió.
14. Könyvtár.
15. Mozi, színházterem.
16. Kereskedelem (F + 3).
17. Kereskedelem és lakóházak.
18. Hivatal, lakóépület (F + 3).
19. Kereskedelem, lakóépület (F + 3).
20. Buszpályaudvar.
21. Piac.
22. Bútorbolt.

JELELEGI TERÜLETFELHASZNÁLÁS

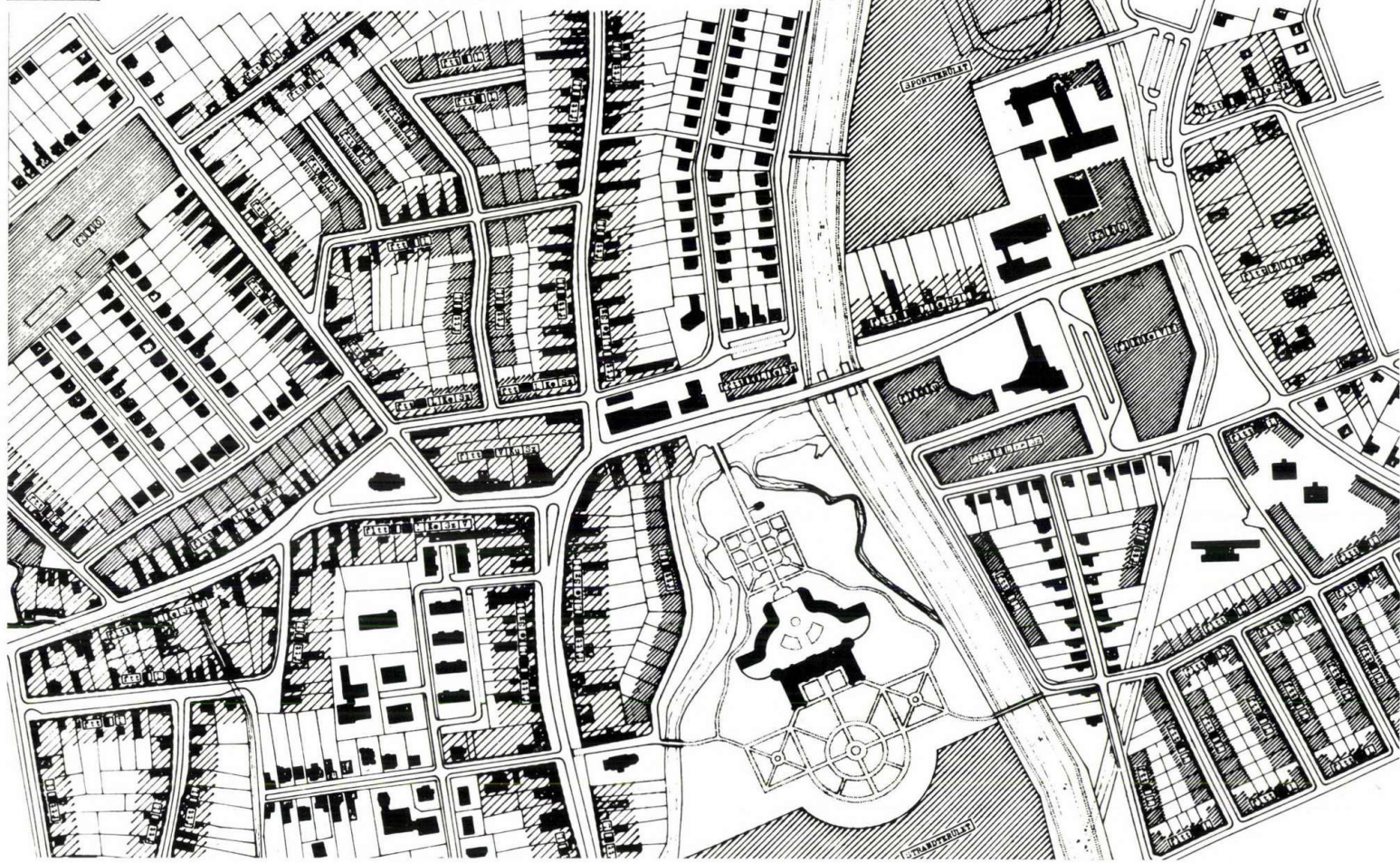

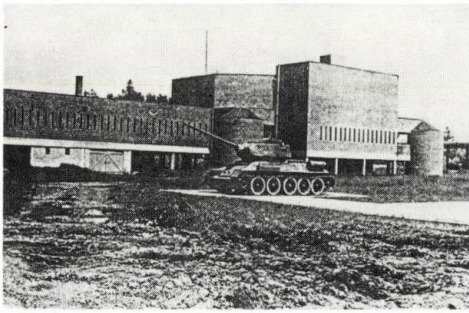
TERVEZETT TERÜLETFELHASZNÁLÁS

Lakóterület	Beépítetlen terület	Lakóterület
Többszintes, telepszerű lakóterület	Zöldterület	Többszintes, telepszerű lakóterület
Intézményterület	Sportterület	Intézményterület
Vegyes terület (lakás + intézmény)	Egyéb terület	Vegyes terület (lakás + intézmény)
Lakóterület összefüggő zöldfelülete		Lakóterület összefüggő zöldfelülete

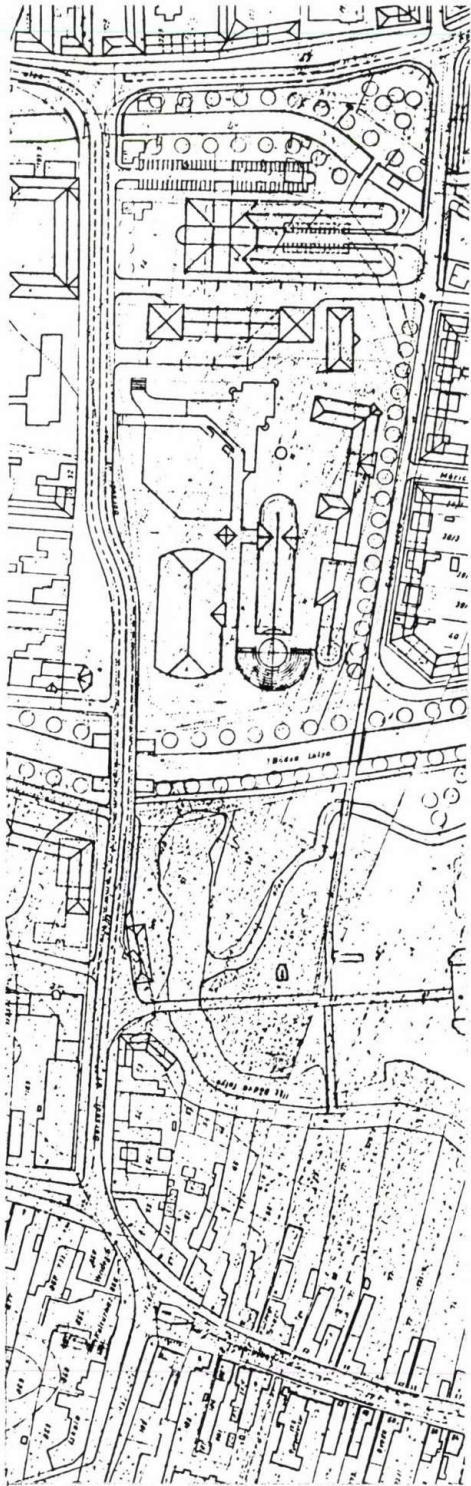
Egyéb terület	Folyamatosan a mindenkori igények szerint átépülő (felújítás, részleges vagy teljes átépítés) terület a meglévő épületekkel	Zöldterület
Új beépítésre felhasználható terület
Kötelező beépítési vonal	Változatlanul maradó terület
Sport-, ill. strandterület	Sport-, ill. strandterület

Kultúrház (Bodonyi Csaba)

Nézet délről

Helyszínrajz

Sportcsarnok
metszet
alaprész
keleti homlokzat

